YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
5 päivänä kesäkuuta 1997 *

Asiassa C-56/96,

jonka Raad van State van België on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

VT4 Ltd

vastaan

Vlaamse Gemeenschap,

Intercommunale Maatschappij voor Gas en Elektriciteit van het Westen (Gaselwest) ym:n,

Vlaamse Uitgeversmaatschappij NV:n (VUM),

Integan Intercommunale CV ym:n,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

Vlaamse Televisie Maatschappij NV:n (VTM)

osallistuessa asian käsittelyyn,

ennakkoratkaisun televisiotoimintaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 3 päivänä lokakuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/552/ETY (EYVL L 298, s. 23) tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja G. F. Mancini sekä tuomarit J. L. Murray, C. N. Kakouris, P. J. G. Kapteyn (esittelevä tuomari) ja H. Ragnemalm,

julkisasiamies: C. O. Lenz,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— VT4 Ltd, edustajanaan asianajaja D. Vandermeersch, Bryssel,

— Vlaamse Gemeenschap, edustajinaan asianajajat E. Brewaeys ja J. Stuyck, Bryssel,

— Vlaamse Televisie Maatschappij NV (VTM), edustajinaan asianajaja L. Neels, Antwerpen ja asianajaja F. Herbert, Bryssel,

— Saksan hallitus, asiamiehinään liittovaltion talousministeriön Ministerialrat E. Röder ja saman ministeriön Regierungsrätin S. Maaß,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö C. de Salins ja saman osaston ulkoasiainsihteeri P. Martinet,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies B. J. Drijber,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan VT4 Ltd:n, edustajanaan D. Vandermeersch, Vlaamse Gemeenschapin, edustajinaan E. Brewaeys ja J. Stuyck, Vlaamse Televisie Maatschappij NV:n (VTM), edustajanaan F. Herbert, ja komission, asiamiehenään B. J. Drijber, 12.12.1996 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.2.1997 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Raad van State van België on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 14.2.1996 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 26.2.1996, EY:n

perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen televisiotoimintaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 3 päivänä lokakuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/552/ETY (EYVL L 298, s. 23, jäljempänä direktiivi) 2 artiklan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty VT4 Ltd:n (jäljempänä VT4) nostaman kumoamiskanteen yhteydessä, joka on saatettu vireille kulttuuriasioita ja Brysselin alueen asioita hoitavan flaaminkielisen yhteisön ministeriön 16.1.1995 tekemästä päätöksestä (jäljempänä päätös), jossa VT4:n televisio-ohjelmalta evätään pääsy televisio-ohjelmaverkostoon.

3 Direktiivin II luvussa, jonka otsikkona on "yleiset säännökset", olevassa 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Kunkin jäsenvaltion on varmistettava, että kaikki televisiolähetykset, joita lähettävät

— kyseisen valtion lainkäyttövaltaan kuuluvat televisiolähetystoiminnan harjoittajat

tai

— — —

ovat niiden säännösten mukaisia, joita sovelletaan kyseisessä jäsenvaltiossa yleisölle tarkoitettuihin televisiolähetyksiin.

2. Jäsenvaltioiden on taattava alueellaan vapaus vastaanottaa toisten jäsenvaltioiden televisiolähetyksiä, eivätkä ne saa rajoittaa lähetysten edelleenlähettämistä sellaisin perustein, jotka kuuluvat tässä direktiivissä yhteensovitettuihin aloihin. — —".

4 Pääasian oikeudenkäyntiaineistosta ilmenee, että flaaminkielisessä yhteisössä Vlaamse Televisie Maatschappij NV:llä (jäljempänä VTM) on yksinoikeus sekä kaupalliseen televisioon että televisiomainoksiin erityisesti yksityisten televisiotoiminnan harjoittajien hyväksymisestä 28.1.1987 annetun flaaminkielisen yhteisön asetuksen (Belgisch Staatsblad, 19.3.1987) ja radio- ja televisiotoiminnan mainonnasta ja sponsoroinnista 12.6.1991 annetun flaaminkielisen yhteisön asetuksen (Belgisch Staatsblad, 14.8.1991, jäljempänä flaaminkielisen yhteisön asetukset) nojalla.

5 Radio- ja televisioverkostoista ja näiden verkostojen perustamiseksi ja käyttämiseksi vaadittavasta luvasta sekä televisio-ohjelmien jakelunedistämisestä ja tuotannosta 4.5.1994 annetun flaaminkielisen yhteisön asetuksen (Moniteur Belge, 4.6.1994, jäljempänä kaapeliasetus) 10 §:n 1.2 momentin mukaan kaapeliverkostossa toimivien jakelijoiden on lähetettävä VTM:n ohjelmat samanaikaisesti ja kokonaisuudessaan; tämä on ainoa yksityinen yhtiö, jonka flaaminkielisen yhteisön viranomainen on hyväksynyt.

6 Kaapeliasetuksen 10 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

"Kaapeliverkostossa toimiva jakelija voi edelleenlähettää radio- tai televisioverkossaan seuraavia ohjelmia, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 1 §:n säännöksiä:

— —

4. muun Euroopan unionin jäsenvaltion kuin Belgian hallituksen hyväksymien televisiolähetystoiminnan harjoittajien radio- ja televisio-ohjelmia sikäli kuin kyseinen televisiolähetystoiminnan harjoittaja on tässä jäsenvaltiossa tämän jäsenvaltion yleisölle ohjelmia lähettäviin televisiolähetystoiminnan harjoittajiin kohdistuvan valvonnan alainen ja sikäli kuin tämä valvonta kohdistuu tehokkaasti eurooppaoikeuden säännösten noudattamiseen erityisesti tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien sekä Euroopan unionin kansainvälisten sitoumusten osalta ja sikäli kuin kyseinen televisiolähetystoiminnan harjoittaja ja sen lähettämät ohjelmat eivät häiritse flaaminkielisen yhteisön yleistä järjestystä, hyviä tapoja ja yleistä turvallisuutta;

— —".

7 Lontooseen sijoittautunut VT4 on Englannin oikeuden mukaan perustettu yhtiö, jonka pääasiallisena toimialana on radio- ja televisio-ohjelmien lähettäminen. Luxemburgin oikeuden mukaan perustettu Scandinavian Broadcasting Systems SA -yhtiö (SBS) on VT4:n ainoa osakkeenomistaja. Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset ovat myöntäneet sille muuta kuin sisäistä satelliittipalvelua koskevan luvan (non-domestic satellite licence).

8 VT4:n ohjelmat on tarkoitettu flaaminkieliselle yleisölle. Ne ovat joko jälkiäänitettyjä taikka hollanniksi tekstitettyjä. Televisiosignaali lähetetään satelliitin välityksellä Yhdistyneestä kuningaskunnasta. VT4:llä on Nossegemissä (flaaminkielinen paikkakunta Belgiassa) sen "tytäryhtiöksi" kutsuma yhtiö, joka pitää yllä suhteita mainostajiin ja tuotantoyhtiöihin. Myös televisiouutisiin tarkoitetut tiedot on keskitetty tälle paikkakunnalle.

9 Kulttuuriasioita ja Brysselin alueen asioita hoitava flaaminkielisen yhteisön ministeriö eväsi päätöksellään VT4:n televisio-ohjelmien pääsyn televisioverkostoon. Tämä päätös perustui pääasiallisesti kahteen argumenttiin. VT4 ei ensinnäkään

kuulu kaapeliasetuksen 10 §:n 1.2 momentin soveltamisalaan, koska sitä ei ole hyväksytty yksityiseksi televisiolähetystoiminnan harjoittajaksi, jonka kohderyhmänä on koko flaaminkielinen yhteisö. VTM on nimittäin ainoa hyväksytty televisiolähetystoiminnan harjoittaja. Toiseksi VT4:ää ei voida pitää toisessa jäsenvaltiossa hyväksyttynä televisiolähetystoiminnan harjoittajana, koska kyseessä on flaaminkielinen toiminnanharjoittaja, joka on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon kiertääkseen flaaminkielisen yhteisön lainsäädännön soveltamisen. Vaikka VT4:ää pidettäisiinkin brittiläisenä toiminnanharjoittajana, se ei vielä täyttäisi kaapeliasetuksen 10 §:n 2.4 momentissa säädettyjä edellytyksiä eikä varsinkaan yhteisön oikeuden noudattamisen tehokasta valvontaa koskevaa edellytystä.

10 Raad van State van België lykkäsi 24.1.1995 päätöksen täytäntöönpanoa VT4:n pyynnöstä. Tämä tuomioistuin katsoi, että direktiivin 2 artiklan 2 kohdan rikkomiseen perustuva kumoamisperuste oli riittävän vakava ja että vakavaa haittaa koskeva edellytys täyttyi. Näin ollen VT4 pystyi lähettämään ohjelmaansa 1.2.1995 lähtien flaaminkielisen alueen ja Brysselin alueen televisioverkostossa. Raad van State van België vahvisti 2.3.1995 antamallaan tuomiolla aikaisemmin määräämänsä lykkäyksen niin, että VT4:n ohjelmia voitiin lähettää edelleen verkostossa siihen saakka, kunnes Raad van State van België ratkaisisi pääasian.

11 Ennakkoratkaisukysymyksen esittäneessä tuomioistuimessa käydyissä keskusteluissa vedottiin komission 22.3.1995 tekemään direktiiviä koskevaan muutosehdotukseen (EYVL C 185, s. 4), jonka komissio esitti neuvostolle ja Euroopan parlamentille 31.5.1995 samanaikaisesti direktiivin soveltamista koskevan kertomuksen kanssa [KOM(95) 86 lopull. 95/0074 (COD)]. Esitettiin kysymys siitä, missä määrin nämä säädösehdotukset sekä neuvostossa niiden perusteella käytyjen alustavien neuvottelujen tulokset voisivat vaikuttaa päätöksen lainmukaisuuden arviointiin.

12 Tässä tilanteessa kansallinen tuomioistuin päätti lykätä pääasian ratkaisemista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Voidaanko 3.10.1989 annetun neuvoston direktiivin 89/552/ETY henkilöllistä soveltamisalaa koskevan kyseisen direktiivin 2 artiklan säännöksen tulkitsemisessa ottaa riidanalaisen päätöksen tekemisajankohtana huomioon edellä mainittu 31.5.1995 annettu komission kertomus ja samana päivänä tehty ehdotus ja edellä mainittu ministerineuvoston 20.11.1995 väliaikaisesti hyväksymä teksti? Jos voidaan, mikä on näiden eri tekstien yhteinen, tulkinnan kannalta sitova merkitys?"

13 Pääasian oikeudenkäyntiaineistosta ilmenee, että kansallinen tuomioistuin haluaa tällä kysymyksellään, joka on esitetty ennen asiassa C-222/94, komissio vastaan Yhdistynyt kuningaskunta, 10.9.1996 annettua tuomiota (Kok. 1996, s. I-4025), pääasiallisesti tietää arviointiperusteet niiden televisiolähetystoiminnan harjoittajien määrittämiseksi, jotka kuuluvat direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun jäsenvaltion lainkäyttövaltaan.

14 On todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Yhdistynyt kuningaskunta antamassaan tuomiossa tutkinut käsitteen "lainkäyttövalta" tulkintaa direktiivin 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa olevan ilmaisun "[kyseisen valtion] lainkäyttövaltaan kuuluvat televisiolähetystoiminnan harjoittajat" yhteydessä.

15 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Yhdistynyt kuningaskunta antamansa tuomion 26 kohdassa, direktiivissä ei ole nimenomaista määritelmää ilmaisulle "lainkäyttövaltaan kuuluvat televisiolähetystoiminnan harjoittajat".

16 Tarkasteltuaan direktiivin 2 artiklan 1 kohdan sanamuotoa yhteisöjen tuomioistuin on päätellyt tuomion 40 kohdassa, että tämän säännöksen ensimmäisessä luetelmakohdassa käytetyn jäsenvaltion lainkäyttövallan käsitteen on ymmärrettävä sisältävän televisiolähetystoiminnan harjoittajiin kohdistuvan, asemaan perustuvan lainkäyttövallan.

17 Yhteisöjen tuomioistuin on lisännyt edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Yhdistynyt kuningaskunta antamansa tuomion 42 kohdassa, että televisiotoiminnan harjoittajiin kohdistuva, jäsenvaltion asemaan perustuva lainkäyttövalta voi kuitenkin perustua vain siihen, että kyseinen toiminnanharjoittaja kuuluu tämän jäsenvaltion oikeusjärjestyksen alaisuuteen, mikä kattaa pääasiallisesti sijoittautumisen käsitteen sellaisena kuin se on EY:n perustamissopimuksen 59 artiklan ensimmäisessä kohdassa, jonka sanamuodon mukaan edellytetään, että palvelujen vastaanottaja ja niiden tarjoaja ovat "sijoittautuneet" kahteen eri jäsenvaltioon.

18 Tästä seuraa näin ollen, että direktiivin 2 artiklan 1 kohtaa on tulkittava niin, että televisiolähetystoiminnan harjoittaja kuuluu sen jäsenvaltion lainkäyttövaltaan, johon se on sijoittautunut.

19 Jos sama televisiolähetystoiminnan harjoittaja on sijoittautunut useampaan jäsenvaltioon, toimivaltainen jäsenvaltio on se, jossa tällä toiminnanharjoittajalla on toimintojensa keskus. Näin ollen ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tehtävänä on määritellä tämän perusteen nojalla se jäsenvaltio, joka on toimivaltainen valvomaan VT4:n toimintoja, ottamalla huomioon muun muassa se paikka, jossa tehdään ohjelmapolitiikkaa ja lähetettävien ohjelmien lopullista kokoonpanoa koskevat päätökset (ks. em. asiassa komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta annetun tuomion 58 kohta).

20 Vlaamse Gemeenschapin mukaan ei riitä, että palvelujen tarjoaja on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon, jotta palvelujen vapaata tarjoamista koskevia säännöksiä voitaisiin soveltaa, vaan lisäksi edellytetään, että tämä palvelujen tarjoaja ei ole samalla sijoittautunut vastaanottavaan jäsenvaltioon, kuten asiassa C-55/94, Gebhard, 30.11.1995 annetusta tuomiosta (Kok. 1995, s. I-4165) ilmenee.

21 Tässä perustelussa ei oteta huomioon sitä, että televisiolähetystoiminnan harjoittajan toiminta, joka koostuu jatkuvasta palvelujen tarjoamisesta jäsenvaltiosta, johon se on sijoittautunut direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, ei merkitse sellaisenaan sitä, että vastaanottavan jäsenvaltion alueella harjoitetaan toimintaa, jonka väliaikaisuutta tai jatkuvuutta on arvioitava, kuten edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Yhdistynyt kuningaskunta annetussa tuomiossa.

22 On myös todettava, että vain sen seikan perusteella, että kaikki lähetykset ja mainokset on tarkoitettu vain flaaminkieliselle väestölle, ei voida vastoin VTM:n väitettä osoittaa, että VT4:n ei voida katsoa sijoittautuneen Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Perustamissopimuksessa ei kielletä yritystä tarjoamasta vapaasti palvelujaan silloin, kun se ei tarjoa palveluja siinä jäsenvaltiossa, johon se on sijoittautunut.

23 Edellä todetusta seuraa, että direktiivin 2 artiklan 1 kohtaa on tulkittava niin, että televisiolähetystoiminnan harjoittaja kuuluu sen jäsenvaltion lainkäyttövaltaan, johon se on sijoittautunut. Jos televisiolähetystoiminnan harjoittaja on sijoittautunut useampaan jäsenvaltioon, se kuuluu sen jäsenvaltion lainkäyttövaltaan, jonka alueella sillä on toimintojensa keskus ja jossa erityisesti tehdään ohjelmapolitiikkaa ja lähetettävien ohjelmien lopullista kokoonpanoa koskevat päätökset.

Oikeudenkäyntikulut

24 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan ja Ranskan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Raad van State van Belgiën 14.2.1996 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Televisiotoimintaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 3 päivänä lokakuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/552/ETY 2 artiklan 1 kohtaa on tulkittava niin, että televisiolähetystoiminnan harjoittaja kuuluu sen jäsenvaltion lainkäyttövaltaan, johon se on sijoittautunut. Jos televisiolähetystoiminnan harjoittaja on sijoittautunut useampaan jäsenvaltioon, se kuuluu sen jäsenvaltion lainkäyttövaltaan, jonka alueella sillä on toimintojensa keskus ja jossa erityisesti tehdään ohjelmapolitiikkaa ja lähetettävien ohjelmien lopullista kokoonpanoa koskevat päätökset.

Mancini Murray Kakouris

Kapteyn Ragnemalm

Julistettiin Luxemburgissa 5 päivänä kesäkuuta 1997.

R. Grass G. F. Mancini

kirjaaja kuudennen jaoston puheenjohtaja